

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-738346-XX-13/AC

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 28.11.2013r.

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości
WARSZAWA

szanowny Panie Ministrze

w skargach wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich podniesiono istotny dla uczestników postępowania przygotowawczego problem zaniechania informowania przez funkcjonariuszy Policji wezwanych świadków o przysługujących im uprawnieniach. Na podstawie art. 618k ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — kodeksu postępowania karnego (t. jedn. Dz. U z 1997 r., Nr 89, poz. 555 ze zm.) wezwany w charakterze świadka ma prawo ubiegania się o zwrot kosztów podróży oraz zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Pomimo dodania przez art. 1 ustawą o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 31 sierpnia 2012 r. do Kodeksu postępowania karnego art. 618a-1, (które to przepisy weszły w życie z dniem 5 listopada 2012 r.), obowiązek spoczywający na prowadzących postępowanie przygotowawcze nie jest niekiedy wypełniany. Przepis art. 618k reguluje kwestię trybu przyznania należności świadkowi, osobie jej towarzyszącej, o której mowa w art. 618d, biegłemu, tłumaczowi i specjalście. Uprawniony winien złożyć stosowny wniosek w terminie zawitym 3 dni od dnia zakończenia czynności z udziałem tej osoby. Wykonywanie powyższych przepisów przez poszczególne organy Policji jest niejednolite. Organy błędnie uznają, przykładowo, że *dyspozycja z art. 618k § 1 k.p.k. nie precyzuje jednoznacznie, że świadek powinien być pouczony przez prowadzącego postępowanie oprawie i sposobie zgłoszenia wniosku o zwrot należności oraz o skutkach niezachowania wskazanego terminu. Jeżeli zwróciłby się Pan do prowadzącego postępowanie z takim pytaniem, wówczas powinien być Pan poinformowany (pouczony) o treści dyspozycji z art. 618k § 1 k.p.k.* " Z powyżej zacytowanej odpowiedzi jednego z organów wynika, iż zastosowanie obowiązującego przepisu uznaje się za możliwe w sytuacji, gdy uprawniony sam wykaże zainteresowanie odnośnie zwrotu kosztów.

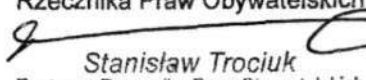
Wskazać należy, że art. 618k § 4 k.p.k., a nie § 1 k.p.k. jasno określa, że „Świadek, osoba mu towarzysząca, biegły, tłumacz oraz specjalista nie będący funkcjonariuszem organów procesowych powinni być pouczeni o prawie i sposobie zgłoszenia wniosku o zwrot należności oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w § 2.” Treść przepisu jednoznacznie wskazuje, iż funkcjonariusze mają obowiązek pouczyć uprawnionych o prawie i trybie złożenia wniosku.

Jak jednak wskazano wcześniej, praktyka w tym zakresie nie jest zgodna ze wskazanymi przepisami. W postępowaniu sądowym wezwanie świadka zawiera pisemne pouczenie o prawie do zwrotu kosztów podróży i odszkodowania za utracony zarobek. Dzięki temu pouczeniu, uprawniony, na etapie postępowania sądowego, ma właściwą informację o przysługującym prawie. Natomiast w wezwaniu świadka przez organu prowadzący postępowanie przygotowawcze brak jest odpowiedniego zapisu w pouczeniu o tożsamym uprawnieniu. Stan ten funkcjonuje pomimo wspomnianej zmiany w prawie. Jest to sytuacja, z punktu widzenia ochrony praw uczestników postępowania, niewłaściwa.

Z tych względów uznać należy, że pouczenie o prawie ubiegania się o zwrot kosztów podróży oraz zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa powinno być zamieszczone w druku wezwania świadka do stawiennictwa. W przypadku telefonicznego wezwania, stosowna informacja, winna być przekazywana w trakcie tej czynności. Nie można bowiem przyjąć, iż obowiązek ustnego pouczenia będzie rzeczywiście realizowany ani wykluczyć, iż uprawniony do zwrotu kosztów, zanim ustnie zostanie pouczony o swoim prawie zniszczy dokumenty i dowody, które wraz z wnioskiem winien przedłożyć w celu uzyskania stosownego zwrotu. Ponadto, unormowany termin zawity 3 dniowy, może uniemożliwić uprawnionemu zebranie dokumentów, na podstawie których będzie on uprawniony do zwrotu zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Co prawda termin ten będzie mógł zostać przywrócony na podstawie art. 126 k.p.k., niemniej jednak będzie to dodatkowym utrudnieniem dla szeregu osób, gdyż wiąże się z tym obowiązek równoczesnego złożenia wniosku o zwrot kosztów, przywrócenie terminu i podania przyczyny uchybienia terminowi zawitemu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. jedn. Dz. U. z 2001 r., nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o rozważenie przedstawionego problemu, i przekazanie mi swojego stanowiska w sprawie.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich